ENKELE BESCHOUWINGEN OVER DE INDIANEN DER NEDERLANDSE ANTILLEN EN HUN GEESTESLEVEN

DOOR

C. H. DE GOEJE ¹⁾

De vroegste historische gegevens over de bevolking der Antillen zijn afkomstig van COLUMBUS en diens tijdgenoten.

COLUMBUS meende wellicht tot zijn dood toe dat hij in Indië was aangekomen, en zo werden deze inboorlingen in het Spaans *Indio*, vrouwelijk *India*, meervoud *Indios*, genoemd; in het Nederlands werd het Indiaan.

COLUMBUS lette scherp op, of er goud was, en hij zag dat enige van deze mensen een stukje goud droegen, door een gat in hun neus gestoken. Met tekenen beduiden zij, dat men, naar het zuiden varende, kan gaan naar een plaats, waar een koning is die grote gouden vaten en veel stukken goud heeft. Wij weten thans, dat in het zuiden (Venezuela-Colombia) Indiaanse goudbewerkers woonden en in die streken speelde zich de geschiedenis van „El Dorado” af; nog verder zuidelijk woonde de Inca met zijn ontzaglijke schatten.

Op de eerste reis bezocht COLUMBUS de Bahama-eilanden, Cuba en Haïti; op de twee volgende reizen ontdekte hij de Kleine Antillen en betrad nabij Trinidad het vaste land.

Het oudste bericht omtrent de Benedenwindse Eilanden danken wij aan COLUMBUS' vroegere tochtgenoot ALONSO DE HOJEDA, die in 1499, vergezeld van een andere tochtgenoot

¹⁾ De redactie van *De West-Indische Gids* prijst zich gelukkig dit laatste opstel van prof. DE GOEJE – dat hij in 1953 met een ander doel schreef – te mogen publiceren, nu het niet mogelijk gebleken is het aan zijn oorspronkelijke bestemming te laten beantwoorden. De titel van deze bijdrage moet dus nog toegevoegd worden aan de „Lijst van geschriften van prof. C. H. de Goeje” welke in de vorige jaargang van dit tijdschrift op bladz. 91–94 werd gepubliceerd.

van COLUMBUS, JUAN DE LA COSA, en met AMERIGO VESPUCCI en stuurlieden, land aanliep ten noorden van de Amazone, van daar naar het noorden en oosten voer, langs Trinidad, en eerlang die eilanden zag. Het reisverhaal (de verklaring van HOJEDA en een verhaal van VESPUCCI) vermeldt, dat men op een hiervan landde en er vrouwen en mannen van zeer grote gestalte aantrof. Men noemde dit eiland *Isla de los Gigantes*. Het verhaal van VESPUCCI vermeldt bovendien dat op dit eiland veel brasil-hout bomen groeiden. Op de kort nadien vervaardigde kaarten zijn nabij elkaar twee eilanden getekend; bij het oostelijkste staat de naam *isla de brasil*, bij het westelijkste de naam *isla de los gigantes*. Over de reuzen zal straks nog iets gezegd worden; *brasil* was in *Europa* de naam voor verfhout (Italiaans *verzino*) en dat zal wel bedoeld zijn, want op de eilanden der Curaçao-groep groeit een verfhout: *Haematoxylon brasiletto*.

Op de Cantino-kaart, die vermoedelijk in 1502 te Lissabon vervaardigd is, staat bij de huidige West-Indische eilanden: *Las antilhas del Rey de castella*. In 1474 had de Florentijnse cosmograaf TOSCANELLI in een brief waarvan later COLUMBUS een copie kreeg, een eiland *Antilia* vermeld. Die naam was toen reeds in zwang voor een eiland of mythisch eiland in het verre Westen.

De naam Indiaan werd aan alle inboorlingen van Amerika gegeven, uitgezonderd de Eskimo's; ook toen reeds was uitge-maakt, dat deze mensen een afzonderlijk, mongoloïde, ras vormen. Soms bezigt men „Amer-indiaan”, doch meer gebruikelijk is de naam „roodhuid”, welke vooral past bij die Indianen, welke zich de huid inwrijven met vuurrode kleurstof uit de vrucht van *Bixa orellana*. – Tropisch Amerika behield lange tijd de naam *Indias Occidentales*, West-Indië.

Enigermate gedetailleerde mededelingen omtrent Curaçao in de vóór-Spaanse tijd vernam JOHANNES VAN WALBEECK in 1635 van de bejaarde Indiaan JUAN MESTIZO.

Volgens MESTIZO waren er toen op Curaçao vele Indiaanse dorpen met in totaal minstens 6000 mensen, onder een hoofd-man, die woonde in een dorp ter plaatse van het huidig St. Kruis. Men voedde zich met cassave, mais, vis in overvloed, schelpdieren, schildpadden, leguanen, patatten, bananen(?), pompoenen, meloenen, papaja; vee was er toen nog niet. De bevolking beschikte over vele, van uitgeholde boomstammen gemaakte boten en dreef handel met de Indianen der kust van het latere Venezuela en Colombia.

Toen het Spaanse bestuurscentrum Española meer en meer buiten zijn arbeidskrachten geraakte, werden Curaçao, Aruba en Bonaire tot „onnutte eilanden” verklaard en tegen 1515 voerde een Spaanse vloot 2000 gezonde Indianen van de drie eilanden weg, terwijl men de rest der bevolking met het zwaard ombracht. Deze slaven schijnen naar Haïti te zijn gebracht en een troep hiervan heeft JUAN DE AMPUÉS teruggevoerd naar de Benedenwindse Eilanden, waar hij Rooms-Indiaanse nederzettingen wilde stichten.

De Indianen kwamen daar, geëncadreerd door Spanjaarden, en vermoedelijk was de voertaal het Spaans waarin Indiaanse woorden waren opgenomen. Het door AMPUÉS in een brief gebezigd woord *naboria* = mijn onderhorige, was ontleend aan de taal van Haïti. In het Papiamentu en in Europese talen kan men vele van die woorden aantreffen; wij noemen: *orkaan*, *savanne*, *kano*, *cassave*, *mais*, *guave*, *guajacá*, *papaja*, *patat*, *tabak*, *leguaan*; ook *kunuku* (het veld), *kasike* (Indiaanse hoofdman), *xagua* (grot, put), *yuka* (cassaveplant). Creoolse en Europese talen hebben ook aan andere Indiaanse talen woorden ontleend.

Tegen 1634 waren de Benedenwindse Eilanden bewoond door een gering aantal Spanjaarden en door Indianen. Toen in 1634 de Spanjaarden vertrokken, gingen vele Indianen mee en van 1634–36 verdween ook bijna de gehele rest, tengevolge van de Spaanse taktiek om de Indianen tegen de Nederlandse overwinnaars uit te spelen (VAN GROL, p. 110).

De volken, wier taal tot de Arawakse taalgroep behoort, zijn verspreid van Bolivia tot de kust van Guyana en ten tijde van Columbus zelfs tot de Bahama-eilanden. Er zijn echter geen aantekeningen bewaard betreffende de door de Indianen van Curaçao en Bonaire gesproken taal of talen. Van Aruba heeft A. J. VAN KOOLWIJK een korte woordenlijst gepubliceerd en later heeft M. D. LATOUR enkele namen gegeven. Helaas ontbreken die typerende woorden, welke men voor de klassering der taal zou verlangen. Enige der opgegeven woorden doen echter denken aan de Caribische taalfamilie.

Volgens P. A. EUWENS behoorden de oudste Indianen van Curaçao, evenals die van de overwal (vroeger heette die streek *Curiana*; tegenwoordig ligt daar Coro) tot de stam der Caquetio's. Zulks maakt ons niet veel wijzer, aangezien geen bijzonderheden omtrent die stam worden vermeld; doch nabij de Rio Caqueta, in het zuiden van Colombia, wonen mensen, die een Caribische taal spreken, de Hiánakoto of Kalihóna. Het zijn grote, forse

mensen, en zulks doet weer denken aan de „reuzen” die HOJEDA op één der eilanden aantrof. Weliswaar heet het, dat nadien alle Indianen zijn weggehaald of gedood, maar er zullen zich vele schuil hebben gehouden. Ook werden enkele gezinnen door AMPUÉS teruggezonden na de weghaling. Het is nog niet overtuigend; maar er is nóg een dun draadje: men vergelijk de naam der kuststreek *Curiana* of *Coriana*, wat volgens EUWENS „zeebries” of „zeewind” betekent, en de naam van het eiland *Curaçao*, met *Hiánakoto kule* (-nai) = schoon, *Trio kule* = mooi weer, *Kaliña kura* (-me) = mooi, goed, *kurando* = buitenlucht; en misschien was de naam van het eiland *Bonaire* een Spaans woord met soortgelijke betekenis.

Van de nieuwe Spaanse bemoeiing met de Benedenwindse Eilanden getuigt, dat weldra op de kaarten deze eilanden goed worden getekend en met de thans nog gebruikelijke namen.

Wellicht hebben de Indianen, die een tijd op Haïti hadden gewoond, het muziekinstrument *wiri* op Curaçao ingevoerd. In zijn oude vorm van een kalebasschaal met kerven, waarover met een stokje gestreken werd, gelijkt het sprekend op een instrument van Puerto Rico en Cuba en het doet ook denken aan een instrument van Haïti, in 1498 door frater ROMAN PANE beschreven. Enigermate hieraan verwante instrumenten zijn bij stammen van het vasteland aangetroffen, en het beginsel is ook toegepast buiten Amerika, doch de verwantschap tussen het instrument van Curaçao en de instrumenten der Grote Antillen is wel zeer sterk.

De uit klei gebakken urnen, waarin men lijken begroef, zijn waarschijnlijk ter plaatse vervaardigd; op Aruba waren ze nog bij het begin der 19e eeuw in gebruik; het begraven in urnen kwam echter ook voor bij Indianen van het vasteland.

Misschien kunnen opgravingen nog meer aan het licht brengen, doch er zal heel wat weggehaald zijn, en al vroeg zullen de voorwerpen van kostbare steen of van goud, voor zover die er waren, verdwenen zijn.

Te vermelden vallen nog de Indiaanse rotsschilderingen, deels betrekkelijk recent; wellicht zijn vele daarvan met magische bedoelingen aangebracht.

Op de Bovenwindse Eilanden St. Maarten, Saba en St. Eustatius hebben eveneens Indianen gewoond, die echter reeds verdwenen waren toen de Nederlanders er vaste voet kregen.

De opgravingen hebben slechts het beeld geleverd van het gewone Arawakse of Caribische peil van beschaving.

Van de Indianen der Bovenwindse Eilanden is echter nogal wat bekend, doordien COLUMBUS bij die eilanden aankwam, en meende daar het doel van zijn reis: Indië en het rijk van de GranCan (China) bereikt te hebben; Cuba hield men aanvanke-lijk voor Cepango (Japan). Naar deze eilanden hebben vervol-gens kolonisatie en missie zich het eerst gericht.

Daar woonden mensen die, in verschillende dialecten, een taal spraken, die nogal verwant was aan het Arawakse van Guyana; doch een paar eeuwen voor Columbus zijn Indianen van een andere soort deze Archipel binnengedrongen. Deze behoorden tot het in de kuststreken van Guyana wonend volk, dat zich zelf *Kaliña* of *Kariña* noemt.

In Guyana bevochten *Kaliña*'s en Arawakken elkaar, doch misschien was er ook wel handelsverkeer; wellicht zijn er ook wel aanrakingen op de Antillen geweest; daarvan getuigt het woord *Karipona*, waarmee aldaar de *Kaliña*'s werden aangeduid, want dat was waarschijnlijk de naam van het oervolk, dat zich later gesplitst heeft in verschillende stammen, waarvan er één de afgekorte naam *Kariña* of *Kaliña* voerde. Doch een paar eeuwen vóór Columbus zijn troepen *Kaliña*'s gewelddadig opgetreden tegen de Antillenbevolking. Vermoedelijk kwamen deze uit de streek tussen de mond der Orinoco en de ten westen daarvan gelegen zee-kaap *Barue enetale* = de neus van *Barue* of *Balue* (COLUMBUS noteerde *Paria*). Van daar kan men, van eiland op eiland varende, doordringen tot de Bahama's waar Columbus 12 October 1492 mensen zag, die lit-tekens droegen van de invallers; deze hadden getracht hen te vatten, want de invallers plachten de vrouwen der gezeten bevolking tot bijzitten te nemen en de mannen aten zij op. Wellicht was de Arawakse bevolking lang geleden langs dezelfde weg op de eilanden gekomen en heeft daar een nog oudere bevolking overweldigd; en, misschien lang voor de grote invasie, hebben zich op Trinidad *Kaliña*'s gevestigd, en ook de Chayma, een andere Caribische stam.

COLUMBUS ving bij de inboorlingen van Guanahani (Bahamas) en Cuba het woord *cavila* op, en het woord *Cami*, waarmee zij een macht aanduiden, die oorlog tegen hen voerde; hij meende dat men de Gran-Can bedoelde, en zond zelfs boodschappers met 's Konings brief naar deze potentaat, welke brief natuurlijk „onbestelbaar” bleek te zijn. Columbus had echter ook de naam *Caniba* of *Canibato* opgevangen, dat het land zou zijn van waar de belagers der gezeten bevolking afkomstig waren; hij noemde die belagers „los de Canibato”, „los Canibales” en „los de Caniba, qu'ellos llaman Caribes”. Vermoedelijk waren het alles de gebrekkig verstane namen *Karipona* en *Kariña*.

In het Spaans en andere talen is *canibal* het verzamelwoord voor „men-seneter” geworden en *Caribe* noemde men de wilde Indianen van de Kleine Antillen en van het vasteland. Fransen en Nederlanders hebben, vermoedelijk door verwarring met een woord der Tupi-taal in Brazilië,

daarvan *Caraïbe* gemaakt. De Fransen noemen echter de Kaliña's van Frans Guyana: *Galibi*.

In de 17e eeuw vernam de Franse missionaris RAYMOND BRETON van hoofdlieden van Dominica, dat hun volk afstamt van de Kaliña's van het vasteland, die zich hadden afgescheiden om de eilanden te veroveren; dat de hoofdmans die hen had aangevoerd, klein van lichaamsbouw was, doch groot in moed, dat hij weinig at en nog minder dronk. Zulks wijst niet op een rooftocht; er waren trouwens geen rijkdommen op de Antillen, en evenmin kan landhonger de drijfveer zijn geweest, want vruchtbare grond was er op het vasteland in overvloed. Maar de Kaliña's kennen een oude overlevering: „Eertijds, vóór nog de grootvader van mijn grootmoeder geboren was, kwamen de Indianen veel talrijker voor dan thans en leefden ook veel gelukkiger. Een zaak slechts baarde hun grote zorg: de vrees n.l. voor hun voortbestaan. Zij duchtten als volk te zullen uitsterven en meenden daarom op een nieuw soort vermaagschapping te moeten zinnen. Enige jongelieden sloegen daarom raad en besloten een gezamenlijke tocht te ondernemen naar de *Woli-yana* (vrouw-Indianen, eigenlijk vrouw-lichamen)”. Dan volgt het verhaal van de wonderbaarlijke reis naar de vrouwennatie, welk verhaal sterk gelijkt op hetgeen de aanstaande medicijnman in trance beleeft. Deze komt ten slotte aan de hemelse wateren en ontmoet daar de watergeesten en hun overste, die eigenlijk de Grote Moeder is; de Europeaan heeft daarvan gemaakt: de Amazonen en hun Koningin.

Het is echter een historisch feit, dat troepen Kaliña-mannen naar de Antillen zijn gevaren en zich daar vermaagschap hebben met Arawakse vrouwen. En het is wel zeker, dat de Indianen inteelt vermeden, want een man mag niet huwen met nichten van moederszijde, wel met nichten van vaderszijde. Dat is niet hetzelfde, want (althans volgens Kaliña's) is het lichaam van het kind afkomstig van de moeder; de geest is afkomstig van de vader. De zuigeling leeft vanzelf mede met alles wat de vader doet of ondergaat; na de geboorte van het kind, blijft de vader voorzichtigheidshalve thuis, wijl het kind nog zo teer is (het z.g. mannenkraambed (*couvade*), dat ook bij de Eiland-Kariben in zwang was – en, heel vroeger, ook in Europa en Azië).

Kariben, Arawaken en talrijke andere oude volken laten de familie-verwantschap in de vrouwelijke lijn gelden (moederrecht of matriarchaat), doch de veroveraars der Antillen hebben hun bastaards tot hun eigen volk gerekend en tevens de mannelijke lijn der overwonnenen afgesneden. Aan gevangen jongens werden de genitaliën afgesneden en zij werden slaaf en dikwerf later opgegeten, wat met de gevangen mannen veelal terstond geschiedde. Niet onwaarschijnlijk zat hier de bedoeling achter, om de levenskracht der slachtoffers op te nemen; bij het koppensnellen en skalperen, dat andere Indianenvolken plegen te doen, beoogt men wellicht eveneens het verwerven van levenskracht of „zielestof”.

Omtrent het menseneten bij de Tupi-Guarani's (in Brazilië en omgeving) staan ons vollediger berichten ten dienste. A. MÉTRAUX vermeldt in zijn boek „La religion des Tupinamba” o.m. dat men krijgsgevangenen tijdelijk min of meer in de stam opnam; zij wisten dat zij, als het tijdstip was aangebroken, gedood en opgegeten zouden worden, maar ontvluchten niet, en namen dapper deel aan het drinkgelag, dat voorafging aan hun executie; het was de gevangene een welkome gelegenheid om zijn

beul te vertellen, hoeveel van diens vrienden hij had gedood en welke wraak zijn stamgenoten zouden nemen. Men meende ook dat hiernamaals de zielen dergenen, die zich goed gewroken hadden en veel vijanden hadden opgegeten, naar het paradijs der voorvaderen zouden gaan. Dat paradijs wordt de medicijnman in trance gewaar, maar de alledaagse mens voelt, dat er een dergelijke werkelijkheid bestaat, en zozeer leefde men in een magisch-religieuze sfeer, dat het voorkwam (nog in 1912!), dat medicijnmannen in de droom zagen, dat de ondergang der aarde reeds was aangevangen en een gehele troep zich onder hun leiding op weg begaf naar „het land zonder kwaad”, hetwelk in de Oceaan in het oosten zou liggen.

Het is dan ook niet zo zeker, dat hetgeen er op de Antillen voorviel, voor de overweldigde vrouwen uitsluitend een verschrikking was. Hun instinct van wijfjesdier werd bevredigd; zij bleven op dezelfde plaats en bij hun nieuwe echtgenoten vonden zij nagenoeg dezelfde leefwijze en religie als tevoren. Die religie was niet inferieur, maar vóór-Christelijk, en het gehele gebeuren heeft iets gemeen met de verschijnselen in het dieren- en plantenrijk.

De primitieve mens voelt daarbij ook religieuze plicht. Elk Indianenvolk acht zichzelf de eigenlijke mensheid, die onder de oppermacht der goden een taak in de wereld heeft te vervullen. Men houdt zich aan de instellingen der voorouders, maar nog immer krijgen de medicijnmannen aanwijzingen van de goden. De vrouw is het wezen, dat de man begeert (als in Genesis 3 : 16) en verlangt de kinderen te baren, en zij verzorgt het huishouden; de vrouwen worden steeds gespaard. De man is jager en krijgsman en wordt niet gespaard. Maar beide seksen, elk in hun eigen taak, zijn moedig.

De Mexicanen geloofden, dat de zielen der op de pyramide geofferde kriegsgevangenen, tezamen met de zielen der eigen krijgslieden, die in de strijd gesneuveld waren, de zon van het punt van opkomst tot het zenith begeleidden; van daar tot het punt van ondergang werd de zon begeleid door de zielen der in het kraambd gestorven vrouwen. Bij elk der 18 tijdvakken van het jaar behoorde een bepaalde ritus en de mensenoffers die er veelal bij behoorden, bestonden daaruit, dat kriegsgevangenen op de offersteen bovenop de pyramide werden uitgestrekt, een priester hen de borst opensneed, er het hart uitrukte, en dit aan de zonnegod, die de stamgod der Mexicanen was, schonk. Toch waren de Mexicanen eenvoudige, eerlijke mensen, fijngevoelig en geregeerd naar wetten van hoog zedelijk karakter. Zij eerbiedigden het eigendomsrecht, verachtten leugen en valsheid, waren vrolijk in gezelschap, dapper in de oorlog en onwankelbaar gehoorzaam aan hun koningen. Het Indiaanse ras had daar een niveau van beschaving bereikt, dat al bijna even hoog lag als dat van het oude Egypte.

Het vlees der slachtoffers werd vervolgens door de priesters gegeten.

Op de ene wijze, bekeken kan men de veroveringstocht der Kaliña's zien als een uiting van levensdrang; op andere wijze bekeken ziet men, hoe al deze mensen het religieuze offer als een noodzakelijkheid aanvaardden. Een Mexicaanse mythe vertelde, hoe in de oertijd goden de zon en de maan hebben geschapen door, na boetedoening, zichzelf in het vuur te werpen. Een andere mythe vertelde dat de zon, om de aarde te kunnen verlichten, zich moet voeden met mensenbloed. Daarom moest

in de oertijd de oorlog worden geschapen, want slechts daardoor kan men bloed en harten verkrijgen. Wyl alle goden het zo wensten, schiepen zij de oorlog. De fundamentele belangrijkheid van het offer is ook in de Indische Bhagavad Gita verkondigd, en de Bijbel spreekt er eveneens van.

In de mens schuilt grote wijsheid en diepe religiezin. In het bewustzijn der primitieven maakte dit zich kenbaar in levendig gevoelde droomgezichten; de Indiaan gaf zich veel moeite om zich ontvankelijk te maken voor een toestand van trance, waarbij zulke dromen optreden.

Uit deze droomsfeer zijn hun wijze en verheven mythen en leerzame en geestige sprookjes afkomstig; en het waren begrijpende mensen, die deze verhalen oververtelden.

De Europeanen kwamen daar met hun eigen opvattingen, en vroeger was er slechts zelden één die op de inval kwam, dat de Amerikaan inboorling een belangrijk geestelijk leven zou kunnen hebben. Bij de Eiland-Kariben is weinig opgetekend; maar bij de Indianen van Haïti kwam gelukkig iemand met brede blik, dat was COLUMBUS, en deze heeft een frater van de orde van den H. Hieronymus, ROMAN PANE, opgedragen de mythen en de religie der inboorlingen op te schrijven. Het was gebrekkig, wyl men elkaar slechts half verstond; doch wat er opgetekend is, sluit aan bij mythen en religie der Arawakken van Guyana, en, in ruimere zin, bij die der Indianen van geheel Amerika.

Naar de opvatting van deze mensen is de gehele natuur de voortdurende openbaring van psychisch-geestelijke wezens, van goden en geesten. In de oertijd leefden de mensen samen met hen; toen is er ongenoegen gekomen en scheiding; de geesten maakten zich onzichtbaar, en als nu een mens iets deed dat indruiste tegen de aard der geesten, bemerkte hij zijn fout pas als hem ziekte of ramp trof. Maar de allerhoogste godin kreeg medelijden met de mensen; zij verscheen aan een heilig man en onderwees deze, hoe men de geesten kan oproepen. Deze man werd de eerste medicijnman.

In trance kan de medicijnman zijn helpende geesten laten werken in de zieke; wij zouden spreken van een psychische gemeenschap, doch men kan ook het woord „magisch” bezigen, en het ligt alles in een niveau van religieuze eerbied. In minder zware gevallen bedient de medicijnman zich van een geneesmiddel uit de natuur; het zijn immers ook de geesten, die zich manifesteren als de verschillende natuurobjecten en er als het ware in wonen. Een bijzonder heiligende werking gaat uit van de tabaksgeest. Over geheel Amerika is de tabak in ere; COLUMBUS maakte er in zijn reisjournaal op 6 November 1492 voor het eerst melding van; het woord *tabak* is ontleend aan de taal van Haïti en betekende wellicht trance of droom. In deze droomsfeer heeft de Indiaan ook gemeenschap met de gestorvenen, en de Indianen van Guanahani en Cuba meenden aanvankelijk dat de Spanjaarden uit den Hemel waren gekomen. Toen in 1519 de keizer van Mexico vernam dat er Blanken aan de kust geland waren, meende hij dat de god Quetzalcoatl gekomen was.

Verscheidene Indiaanse talen geven blijk van de opvatting, dat activiteit een manifestatie is van het wezen der goden of geesten. De werkwoordswortel vertoont het karakter van een onpersoonlijk werkwoord („er geschiedt” of „het regent”) en wordt voorafgegaan door een klankdeeltje hetwelk de persoon aanduidt die dat gebeuren gewaar wordt of passief ondergaat („lijdend voorwerp”). De persoon, van wie naar onze

opvattingen de activiteit uitgaat („onderwerp”), wordt alleen vermeld als het voor de duidelijkheid nodig is, en slechts op de wijze van een bepaling. Nog een ander verschijnsel kwam aan het licht bij het nauwkeurig analyseren van de Arawakse taal, van de Caribische taal, enz., n.l. de neiging om de gebeurtenis of de toestand na te bootsen met de spraakorganen; bijv. Arawaks *a* gebeuren, *ka* krachtig gebeuren, *ma* aarzelend gebeuren, *fa* toekomstig gebeuren. Men noemt dit klanksymboliek; het is ook in sommige talen van andere werelddelen opgemerkt, o.a. in het Nederlands, en er zijn ook sporen van die neiging in het Engels aangetroffen.

De taal der nakomelingen van de veroverende Kaliña's en de buitgemaakte Arawakse vrouwen, het z.g. Eiland-Caribisch, is in de 17e eeuw door BRETON en anderen op schrift gesteld. Deze taal bevatte (1) woorden, die door beide seksen gebruikt werden, en die bijna alle uit een Arawakse taal afkomstig zijn; (2) woorden, eveneens van Arawaksen oorsprong, die gebruikt werden door vrouwen onder elkaar; (3) parallel aan (2) andere woorden voor dezelfde begrippen, en deze werden gebruikt door de mannen onder elkaar en als een vrouw tot een man sprak, was ze verplicht eveneens die mannen-woorden te gebruiken. Laatstgenoemde woorden bleken vrijwel zuiver Kaliña te wezen. Ook op deze wijze hebben de veroveraars hun bastaards ingelijfd bij hun eigen stam, hoewel men de invloed der moeders niet geheel heeft kunnen voorkomen.

In 1796 heeft het Brits bestuur een groep, reeds met negerbloed vermengde Eiland-Kariben van Saint Vincent naar Brits Honduras overgebracht. Deze „Honduras-Kariben” behielden hun taal en nog in later jaren waren er vrouwen-woorden en parallel daaraan mannen-woorden. De taal bevat enkele Spaanse en vele Franse woorden die blijkbaar destijds op de Antillen, en Engelse en Spaanse woorden die vermoedelijk in Brits Honduras zijn opgenomen.

Van de taal der Indianen van Haïti, de Bahama's en Cuba, het z.g. Taino, zijn omstreeks 200 woorden en enkele korte zinnen bewaard gebleven in oude Spaanse boekwerken. De Indianen der Kleine Antillen spraken vóór de Kaliña-invasie vermoedelijk diezelfde, nogal nauw aan het Arawaks van Guyana verwante taal. Het schijnt dat ook de meeste oude namen der Bovenwindse Antillen daaruit afkomstig waren. De Spanjaarden hebben terstond zelve namen gegeven; vele daarvan zijn ontleend aan de Christelijke kalender. De namen *Haiti*, *Cuba*, *Jamaica*, en misschien ook *Aruba*, en *Curaçao*, zijn nog uit de Indiaanse tijd, en ook *Matinino* = zonder-echtgenoten, vermoedelijk betrekking hebbend op het drama der Kaliña-invasie; Columbus vermeldt het in zijn scheeps-journaal 13 en 15 Januari 1493; thans heet dat eiland Martinique.

De oudste dateringen, die bewaard zijn gebleven (in Mexico) reiken slechts tot enkele eeuwen vóór Christus, en de geschiedenis der Antillen vóór 1492 is geheel en al prehistorie. Geenszins echter waren de mensen van toenmaals stompzinnige ruwe wilden; men leze slechts bij Columbus, die o.m. opmerkte dat het schrandere mensen waren. Hun geestelijke cultuur is hier reeds besproken; wat hun materiële cultuur betreft, kenden zij dezelfde grondstoffen en ingenieuze werkmethoden als de Indianen van Guyana. Doch ook zij beschikten niet over ijzer; Columbus heeft het terstond opgemerkt.

De Indianen hebben verschillende gewassen in cultuur gebracht, o.m. de belangrijke voedingsmiddelen cassave en mais. Van de huidige Euro-West-Indische Gids XXXVII

pese voedingsgewassen is o.m. de aardappel uit Amerika afkomstig, van de genotmiddelen cacao en tabak; omgekeerd zijn de banaan, het suikerriet en de koffiestruik van elders naar Amerika gebracht. De katoen was vóór Columbus zowel in Amerika als in de oude wereld bekend.

Er is nog wel nawerking van de vroegere cultuur der Indianen, en zeker van hun raseigenschappen, doch steeds minder doen deze zich afzonderlijk gelden.

Ziehier tot slot enige gegevens omtrent het *aantal indianen*:

Tijdens de ontdekking (1492) op Hispaniola (Haïti) 100.000, Cuba 80.000, Jamaica 50.000, de Kleine Antillen en Bahamas 30.000; in geheel Amerika ongeveer 13.385.000.

Thans (1953) ongeveer 16 miljoen Indianen en 35 miljoen Mestiezen.

Men merke op, dat de Indianen niet zijn uitgestorven, maar het werelddeel, dat ze vroeger alléén hadden, is nu overstroomd door mensen van andere rassen, en er kwam ook rasvermenging, waardoor een geheel andere geestelijke en technische beschaving ontstond.

LITERATUUR

- P. A. EUWENS: in *Amigoe di Curaçao*, 19 Nov. 1927.
 —: De oudste kaarten van het eiland Curaçao. *W. I. Gids* 10, 1928, p. 97–126.
 G. FRIEDERICI: *Amerikanistisches Wörterbuch*. Hamburg, 1947.
 C. H. DE GOEJE: Op den oceaan voor en na Columbus (met een oplossing van het raadsel van Antilia). *W. I. Gids* 18, 1936, p. 65–81.
 —: Mythen der volken van Zuid-Amerika. Mythen der volken van Mid- en Noord-Amerika. In *De Tuin der Goden*, Utrecht, 1947.
 —: *Zondvloed en zondeval bij de Indianen van West-Indië*. Meded. Kon. Ver. Indisch Inst. 79, Volkenk. 28, 1948, 64 pp.
 G. J. VAN GROL: *De grondpolitiek in het West-Indische domein der Generaliteit*. 's-Gravenhage, 1934.
Handbook of South American Indians. Bureau of American Ethnology, Washington, 1946–1948.
 R. HENNING: *Terrae incognitae*. Leiden, 1944–1950.
 J. P. B. DE JOSSELIN DE JONG: The praecolumbian and early postcolumbian aboriginal population of Aruba, Curaçao, and Bonaire. *Intern. Archiv für Ethnographie* 24, 1918, p. 51–114; 25, 1923, p. 1–26.
 —: A natural prototype of certain three pointed Mones. *Proc. 21st Int. Congress of Americanists* 1. The Hague, 1924.
 A. J. VAN KOOLWIJK: De Indianen-Caraïben, oorspronkelijke bewoners van Curaçao. *Tijdschr. Aardrijksk. Genootschap* 5, 1881, p. 57–68.
 —: De Indianen Caraïben van het eiland Aruba. *T.A.G.* 6, 1882, p. 222–229.
 M. D. LATOUR: Vreemde invloeden in het Papiament. *W. I. Gids* 17, 1936, p. 387–396.

A FEW CONSIDERATIONS ON THE INDIANS OF THE NETHERLANDS ANTILLES AND THEIR SPIRITUAL LIFE

The Editors are pleased to have the opportunity of publishing this last essay by Prof. DE GOEJE as a posthume tribute to this great expert on Amerindians. – The title of this paper should therefore be added to the List of Papers by Prof. DE GOEJE, which list was published in the previous volume of this periodical, p. 91–94.